

НОВІ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ТА СТИЛІСТИЧНІ ВИЯВИ КОНФЕСІЙНОЇ ЛЕКСИКИ В ПУБЛІЦИСТИЦІ

Марина Навальна. *Нові лексико-семантичні та стилістичні вияви конфесійної лексики в публіцистиці.*

У статті проаналізовано найуживаніші одиниці конфесійної лексики, які актуалізувалися в мові українських засобів масової інформації на початку ХХІ ст., визначено нові лексико-семантичні вияви конфесійної лексики в публіцистиці.

Ключові слова: конфесійна лексика, мова засобів масової інформації, лексико-семантичні процеси, стилістична роль.

Марина Навальна. *Новые лексико-семантические и стилистические проявления конфессиональной лексики в публицистике.*

В статье проанализированы наиболее употребляемые единицы конфессиональной лексики, которые активизировались в языке украинских средств массовой информации в начале ХХІ в., определены новые лексико-семантические проявления конфессиональной лексики в публицистике.

Ключевые слова: конфессиональная лексика, язык средств массовой информации, лексико-семантические процессы, стилистическая роль.

Maryna Navalna. *New lexico-semantic and stylistic displays of confessional lexical units in the publicism.*

In the article the author analyses the widely used units of confessional vocabulary, which are actual in the language of the Ukrainian Mass Media at the beginning of the ХХІ century, emphasizes new lexico-semantic displays of confessional lexical units in the publicism.

Key words: confessional vocabulary, the Mass Media language, lexico-semantic processes, stylistic role.

Українські мовознавці вивчали українську конфесійну лексику як окрему ланку лексичної системи сучасної літературної мови. Трохи більше ніж за півтора десятка років у нашій державі опубліковано низку праць, присвячених різним аспектам функціонування української сакральної мови. Чи не найбільшу увагу звернено на лексику християнських релігійних текстів, церковну термінологію, новітні процеси в цій лексиці тощо [1; 2; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10]. Українську церковно-обрядову лексику визначено як сукупність мовних одиниць (слів і словосполучень), які, позначаючи реалії та поняття, пов'язані з виконанням церковно-обрядового акту, функціонують у ролі знакових засобів спілкування в обрядовій практиці (богослужіння) та в її описі (літургіка – наука про богослужіння) [8, с. 353]. У складі української церковно-обрядової лексики виокремлюють найменування частин храму та предметів церковного вжитку, назви церковних посад, назви богослужбових книг, назви церковних співів, назви релігійних свят, постів, загальниць тощо, а також назви церковних богослужінь, обрядів, священнодій, їхніх різновидів та частин, які визначають як богослужбово-обрядову лексику [6, с. 7]. В українському мовознавстві загальноновизначеної, єдиної класифікації конфесійної лексики немає, а ті групи слів, що сформовані, є здебільшого відкритими. Окремі лексеми цих груп під впливом позамовних чинників в українській мові в різні періоди активізуються.

Порушення релігійних тем, інформація про життя конфесій у мові засобів масової інформації зумовлюють широту вживання певних лексичних одиниць. О. А. Стишов у досліджуваній період виділяв кілька новітніх груп лексем релігійної тематики: одиниці на позначення невідомих раніше в Україні релігійних течій, рухів, сект тощо; номінації на означення провідників, послідовників і прибічників різних конфесій, течій тощо; слова, що передають різні назви конфесійних наук, вчень, реалій, понять тощо [11, с. 81–82]. Особливості семантичних трансформацій релігійних лексем, пов'язаних з церковно-обрядовою діяльністю людини, розглядала А. А. Ковтун. Вона виділила п'ять груп: 1) назви служителів церковно-релігійного культу та осіб, пов'язаних з ними (*піп, панотець, батюшка, матушка, дяк, чернець*); 2) назви церковно-релігійних споруд та їх частин (*церква, костіол, синагога, монастир, вівтар, іконостас*); 3) назви богослужбових реалій (*хрест, короґва, образ/ікона, кадило, ладан, ризи, Біблія*); 4) назви церковно-календарних подій (*Спаса, Покрова, Різдво, Великдень, м'ясниці*); 5) назви богослужбових обрядодій (*хрещення, сповідь, причастя, молитва, проповідь, тризна*) [4, с. 21].

У пропонованій статті проаналізуємо найуживаніші одиниці конфесійної лексики, які актуалізувалися в мові українських засобів масової інформації на початку ХХІ ст., окреслимо нові лексико-семантичні вияви конфесійної лексики в публіцистиці.

У конфесійній лексиці типовими є слова для найменування Бога, явищ потойбічного світу і стосунків людини та Бога [12, с. 284]. В українській мові лексеми із семою „Бог” увійшли не тільки до спеціалізованих релігійних видань, але й масових газет та журналів, напр.: *Гірко, що люди, котрі вірять в одного **Бога** і є громадянами однієї країни, пішли одне на одного* („Чернігівський вісник”, 17.09.2009); *Скласти молитву про вічну пам’ять безневинно убієнним, про вічну пам’ять людському болю, просити в **Бога** прощення за невірні гріхи своїх братів і щиро покаятись, що є неодмінною умовою істинного духовного оновлення* („Почаївський листок”, 1.09.2009); *Тисячі ув’язнених прислухалися до його слів і присвятили своє життя **Богові*** („Яготинські вісті”, 1.09.2009); *Мабуть, кожний, хто хоч якось був причетний до зведення священних споруд, отримав спасіння від **Бога*** („Баришівські вісті”, 8.08.2009).

Синонімами до слова Бог дослідники називають лексеми Вседержитель, Всевишній, Всемогутній, у яких збережено етимонне значення, що об’єктивує всевладність, абсолютну владу над небом і землею, вічне джерело сили і влади, верховенство над матеріальним та ідеальним світом. Ці Божі імена відображають універсальні уявлення про Бога, що засвідчує функціонування їх як кореферентів [5, с. 10]. У мові періодики, крім згаданих, виявлено низку інших лексем, які номінують Бога: Господь, Спаситель, Учитель, Творець та ін. Пор: *Тільки **Господь** може вберегти нас* („Газета по-українськи”, 12.11.2008); *...згодом один із дванадцяти учнів **Спасителя**, апостол Петро, через свою людську неміч тричі відрікся від **Учителя*** („Україна молода”, 11.07.2009); *Зло огорнуло світ темрявою, проте це не може зупинити **Спасителя*** („Яготинські вісті”, 1.09.2009); ***Творець**, який знає всі таємниці життя і смерті, дасть нам відповіді на ці запитання* („Порадниця”, 23.06.2009).

У межах релігійної лексики виділяють декілька основних типів синонімії: 1) стилістичну; 2) дублетну; 3) словотвірну-морфологічну; 4) фонетично-правописну [6, с. 8]. Вона представлена як історичне утворення для позначення одного поняття або ряду тотожних понять і виявляється здебільшого як термінологічна дублетність, що є наслідком дії екстра- та інтралінгвальних чинників. Рідше дослідники спостерігають стилістичну синонімію [6, с. 18]. Конфесійна лексика, що функціонує в мові сучасної української періодики на означення того самого поняття, співвідноситься переважно як стилістичні синоніми.

Серед загальнорелігійних найменувань умовно виділяють номени на позначення конкретних релігійно-міфічних осіб та біблійних персонажів (Бог, Ісус Христос, Святий Дух, Мати Божа, святий, апостол, Іуда, ангел, чорт та ін.) [4, с. 13]. Власні назви (Бог, Ісус, Святий Дух, Трійця, Божа Матір) у мові української періодики зазвичай мають позитивну конотацію, символізують продовження добрих діянь, сподівань на краще, віри та ін., напр.: *Хто ж і коли зустрів народжене немовля, котрому як повелів **Бог**, дали ім’я **Ісус*** („Розкажіть онуку”, №1, 2008); *Було провіщено **Духом Святим**, що не помре він, поки не побачить **Христа Господнього*** („Порадниця”, 26.09.2009); *Пройняті **Святим Духом**, зміцнені у вірі своїй в святу **Трійцю**, апостоли пронесли вчення **Хреста** по світу* („Розкажіть онуку”, №5, 2009).

У сучасній періодиці описують реалії, що стосуються зображень, віку, дій релігійно-міфічних осіб через витвори мистецтва, споруди, поведінку тощо. Напр.: *„...а ось у Васнецова **Божа Матір** тримає на руках дитя, – і в нього, дитини, вражає відсутність дитячого погляду* („Гарт”, 18.09.2009); *До речі, після встановлення хреста на куполі, висота церкви сягатиме 33, 5 м, що символізуватиме вік **Ісуса Христа*** („Баришівські вісті”, 8.08.2009); *Той, хто має в серці **Ісуса**, не бере участі в злих справах* („Газета по-українськи”, 12.08.2008).

Номени на позначення конкретних релігійно-міфічних осіб та біблійних персонажів, що є загальними назвами (апостол, святий, преподобний, ангел, пророк, святий), здебільшого характерні для текстів спеціальної історичної тематики, коли є потреба розтлумачити легенду, міфологічний сюжет тощо. Цих назв у журналістиці уникають в описах сучасних суспільно-політичних подій. Пор.: ***Святий** Іоанн Златоуст будь-яке відокремлення від церкви вважає позбавленням благодаті Духа Святого* („Україна молода”, 12.07.2009); *...важливу настанову святих **апостолів** розкольників знехтували* („Почаївський листок”, 10.09.2009); *...граф Милорадович ... у парку свого маєтку вирішив увінчити пам’ять **преподобного** Антонія* („Україна молода”, 14.07.2009); *...**апостоли** прийняли мученицьку смерть за проповідницьку діяльність* („Україна молода”, 11.07.2009); ***Пророк** Давид – предок по плоті Ісуса Христа* („День”, 24.07.2008); *Грецька **свята Анастасія**, все своє добро віддала*

бідним, молилася і постилася („Сільські вісті”, 12.06.2008).

Серед назв загальних релігійно-культурних понять переважають іменники (релігія, божественність, духовність, віра, потойбіччя, забобони та ін.), які зазвичай надають публіцистичним текстам піднесеного і стверджувального характеру, що здебільшого властиве не газетним текстам, а спеціальним виступам проповідників. Пор.: *Художник... написав Христа традиційно, в усій його божественності!* („Дзеркало тижня”, 30.05.2009); *Нехай віра стане нашою силою у всіх життєвих випробуваннях* („Яготинський вісник”, 2.12.2008); *Кожна людина має свою віру!* („Яготинські вісті”, 20.09.2009).

Спостерігаємо тенденцію до частішого вживання в мові періодики прикметників (біблійний, релігійний, християнський, гріховний та ін.), які властиві публікаціям переважно повчального змісту, пропаганді ідей, моральних принципів і релігійних канонів. Такі тексти мають здебільшого абстрактно-філософський характер, що є новим у сучасній журналістиці, яка прагне до інформаційної насиченості, сенсацій та реальних фактів. Напр.: *І де поділося наше християнське ставлення до пам'яті про своїх прадідів, дідів та батьків, адже таке невігластво є гріховним?!* („Драбівщина”, 29.08.2009); *Які ж християнські якості батьки вважають життєво необхідними для дитини у сучасному житті?* („Газета по-українськи”, 30.04.2008); *За біблійними принципами, серед яких любов – найвища ознака злагоди й довіри* („Високий Замок”, 12.06.2009); *Українці протягом століть дотримувались християнських норм життя і завжди були релігійними, що дало їм змогу створити високу духовну культуру* („Голос України”, 28.11.2008); *Примушуйте свої гарячі мотиви за духовне відродження народу* („Порадниця”, 12.09.2008); *Брак духовної сили призводить до душевного та фізичного безсилля, притягує хвороби* („Україна молода”, 15.07.2009).

На противагу назвам нових релігійних течій, рухів, шкіл, культів, угруповань (харизматизм, дзен-буддизм та ін.), що широко функціонували в українській мові кінця минулого століття [11, с. 81], на початку ХХІ ст. активізувалися лексеми, що називають церкви, форми сучасних релігій та їхніх структурних підрозділів. Це – загальні назви *християнство, православ'я, протестантизм, секта, конфесія, автокефалія, парафія, єпархія, патріархія, католицизм, канонічні та неканонічні церкви, окатоличення й ін.*, власні назви *Українська православна церква Київського патріархату, Українська православна церква Московського патріархату, Московський патріархат, Ієзові, Українська Греко-Католицька церква, Українська Римо-Католицька церква та ін.* Саме ці лексеми свідчать про діяльність не однієї, а кількох церков чи їхніх конфесій в Україні, про певні протистояння між ними. Напр.: *Християнство не є єдиною релігією в світі. Вона, як і інші релігії, поділяється на ряд самостійних, найбільші з яких є православ'я, протестантизм* („День”, 14.08.2008); *Деякі канонічні та неканонічні церкви не визнають анафему на гетьмана Мазепу і проводять богослужіння за упокій його душі* („Вісник Переяславщини”, 3.07.2009); *Релігійні секти – вже не дивують українців* („Газета по-українськи”, 18.09.2009); *...автокефалії мають навіть ті церкви, які несуть своє служіння серед народів, що належать до інших конфесій чи навіть до релігій* („Сільські вісті”, 24.07.2009); *Слід звернути увагу на те, що і за часів СРСР, і зараз кількість православних парафій в Україні і в Росії майже тотожна* („Сільські вісті”, 24.07.2009); *Четверо з десяти засновників парафії не погодилися з рішенням...* („Чернігівський вісник”, 17.09.2009); *...у питанні захоплення храму Чернігівська обласна державна адміністрація та єпархія Української православної церкви Київського патріархату діяли узгоджено* („Чернігівський вісник”, 17.09.2009); *Християнство принесло із собою книгу, писемність, школу...* („День”, 3.04.2009); *...Московська патріархія підпорядкувала собі всю Київську митрополію...* („Сільські вісті”, 24.07.2009); *У конфлікті брали участь правоохоронці, які явно стали на бік однієї конфесії – Української православної церкви Київського патріархату* („Чернігівський вісник”, 17.09.2009); *За деякими способами проглядається окатоличення нашого народу* („Газета по-українськи”, 23.08.2008); *Українська православна церква підпорядковується Київському патріархату* („Чернігівський вісник”, 17.09.2009); *...Московський патріархат вживає всіх можливих заходів з метою підтримувати навколо нашої церкви штучну зовнішню ізоляцію, лякаючи всіх розколом...* („Сільські вісті”, 24.07.2009); *Чернігівська влада надзвичайно швидко, без консультацій і узгоджень передала великий Свято-Покровський храм, який до того ж є пам'яткою архітектури, Чернігівській єпархії УПЦ Київського патріархату* („Чернігівський вісник” 17.09.2009); *Після Помісного Собору УПЦ переговори про об'єднання двох церков почалися* („Газета по-українськи”, 5.11.2008).

Істотно розширилося вживання лексем – назв служителів церковно-релігійного культу та осіб, пов'язаних з ними, порівняно з попередніми роками (*патріарх, священик, священнослужитель*,

єпископ, предстоятель, диякон, піп, митрополит, проповідник, чернець) [4, с. 21] за рахунок назв проповідників, послідовників, прибічників, представників віруючих різних конфесій (християнин, мирянин, сповідник, вірянин), напр.: ...за **Патріархом** Любомиром йдеться про дотримання Божого закону... („Дзеркало тижня”, 11.07.2009); ...**священнослужителі** вірять, що врятована від води та рук бандитів ікона – справді чудотворна („Україна молода”, 15.07.2009); Багато **християн** вірять, що люди насправді не помирають у повному розумінні цього слова („День”, 12.09.2008); На дійстві були присутніми тільки 30 **священиків**, 12 **дияконів** та **мирян** („Газета по-українськи”, 28.08.2008); До церкви приїхав колишній **митрополит** – Денисенко („Україна молода”, 15.07.2009); Близько десяти тисяч **сповідників** київської християнської традиції зібралися до кафедрального Володимирського собору... („Україна молода”, 29.07.2009).

Лексема **патріарх**, що вказує на „найвищий титул переважно у православній церкві, а також особи, що має цей титул” [3, с. 711], активізується в мові періодики під час візитів служителів церкви, які обіймають найвищі посади. Так, у зв’язку з поїздкою Московського патріарха Кирила Україною почастишало вживання не тільки цієї, але й іншої конфесійної лексики. До слова **патріарх** тут активно використовували синоніми **владика**, **святіший**. Напр.: У Московського **патріарха** в Україні є паства, яка визнає його своїм духовним пастирем” („Яготинські вісті”, 7.08.2009); Бо хоча на **патріаршому** престолі Москви **владика** Кирил перебуває лише півроку, насправді саме він ...протягом останніх майже двадцяти років значною мірою провадив політику щодо України („Сільські вісті”, 24.07.2009); ...**святіший** поїхав до Святогірської лаври... („Україна молода”, 30.07.2009).

Лексему **патріарх** уживають і в переносному значенні – „найстарша, найбільш поважна людина в якому-небудь колективі // людина, яка є старшою і найвидатнішою в якій-небудь галузі діяльності” [3, с. 711]. Зокрема, **патріархом** називають Павла Загребельного в літературі, Степана Хмару – у політиці. Напр.: Всі українські видання писали про ювілей **патріарха** української літератури Павла Загребельного („День”, 16.08.2009); **Патріарх** політики Степан Хмара не збирає тепер великих аудиторій („Газета по-українськи”, 23.10.2008). На позначення особи жіночої статі в мові сучасної періодики вживають okazіоналізм **патріархія**. Так журналісти називають відому сучасну українську письменницю Оксану Забужко. Напр.: **Патріархія** українського письменництва Оксана Забужко часто буває гостренькою на слова („Газета по-українськи”, 23.04.2009).

До назв осіб – проповідників, послідовників, прибічників, представників вірян різних конфесій журналісти подають антоніми **атеїст** „прихильник атеїзму; безбожник, безвірник” [3, с. 27] та **єретик** „людина, яка відступилася від догм панівної релігії” [3, с. 270], напр.: **Атеїсти** заперечують будь-яку надію на майбутнє життя („Порадниця”, 24.08.2008); Церковні правила велять перервати церковне спілкування з **єретиками** („Україна молода”, 15.07.2009).

Із групи слів, що називають богослужбові обряди, до активно вживаних потрапили **молебень**, **літургія**, **тайнства**, **богослужіння**, **заповідь**, **освячення**, **постриг** та ін. Здебільшого в пресі вони з’являються у зв’язку з описом журналістами обрядів та певною мірою через модні тенденції щодо цих дійств. Напр.: На центральній площі шахтарського міста Ровеньки йшов **молебень** („Україна молода”, 7.07.2009); Священик здійснює **літургію** в новому храмі („Високий Замок”, 10.09.2008); Діти вчать не тільки **заповіді**, **молитви**, але й аналізують різноманітні життєві ситуації („Газета по-українськи”, 23.05.2008); У святковий день у церквах відбувається **освячення** свічок та води, і вони вважаються цілющими... („День”, 12.07.2008); Хочеться, щоб **хрещення** йшло від серця, а не як данина моді („Сільські вісті”, 28.09.2008); Молодий чоловік прийняв **постриг** того ж дня („Яготинський вісник”, 4.01.2009).

На позначення „будівлі, де відбувається богослужіння, релігійні обряди” [3, с. 1352] у мові української преси почали частіше послуговуватися лексемою **храм**. Це зумовлено тим, що ця лексема утримує в тексті традиційну позитивну конотацію [4, с. 24]. Слово **церква** із цим значенням фіксуємо рідше, воно здебільшого позначає „релігійну організацію духівництва і віруючих, об’єднану спільністю вірувань та обрядовості” [3, с. 1361]. Напр.: Чоловіки перебувають у **храмі** з неприкритою головою, жінки – з покритою („Розкажіть онуку, №3, 2008); На горі – Свято-Покровський **храм** („Чернігівський вісник, 17.09.2009); Увагу відвідувачів привертає дерев’яний Михайлівський **храм** („Порадниця”, 14.07.2008); ...**храм** бригада починала минулого року, будівельникам хочеться завершити цю справу („Яготинські вісті”, 14.04.2009).

Найбільшу групу становлять назви церковно-календарних подій та свят. Під дією позамазовних чинників, зокрема поверненням українців до традицій святкування та дотримання церковних канонів, ця група в мові періодики на початку нинішнього століття представлена широко. Практично всі без

винятку друковані засоби масової інформації повідомляють про великі релігійні свята, навіть стало модним описувати історію визначних днів церковного календаря. Свята (*Різдво Христове, Великдень, Вербна неділя, Покрова Пресвятої Богородиці, Миколай, Стрітіння* та ін.) та періоди, встановлені за певними традиціями (*піст, Великий піст, Петрівський піст, Різдвяний піст, Великодній тиждень* та ін.), надають мові української періодики урочистості, піднесеності, святковості. Активне вживання назв церковно-календарних подій та свят засвідчує передусім зацікавлення українців датами релігійного календаря. Зазвичай такі тексти інформують читачів про події, описують певні звичаї. Пор.: *14 жовтня – Покрова Пресвятої Богородиці. День українського козацтва* („Яготинські вісті”, 14.10.2008); *День Воскресіння Ісуса Христа – Великдень* одне з найбільших свят християн („Сільські вісті”, 10.04.2009); *На останньому тижні Великого посту святкують Вербну неділю* („Розкажіть онуку, березень, 2009); *У Чистий четвер купують до схід сонця дітей, дівчата вмиваються в річках, озерах* („Україна молода”, 12.04.2008).

Конфесійна лексика з’явилася в заголовкових комплексах газетних публікацій. Заголовки з релігійними словами різних тематичних груп мають переважно інформаційне спрямування. Напр.: *У діарамі відслужили панахиду* (заг.) („Вісник Переяславщини”, 3.07.2009); *Програма перебування патріарха Кирила в Україні* (заг.) („Україна молода”, 25.07.2009); *19 квітня – Світле Христове Воскресіння, Пасха Христова* (заг.) („Яготинські вісті”, 17.04.2009); *Нашого Бога звати Ісус Христос* (заг.) („Яготинські вісті”, 20.09.2009); *Розпочався Великий піст* (заг.) („День”, 18.02.2008); *Чудотворну ікону привезуть до Києва* (заг.) („Газета по-українськи”, 11.02.2009).

Нерідко журналісти вдаються до конфесійної лексики в заголовках, щоб привернути увагу читачів, напр.: *Святий Антоній – панський і селянський* (заг.) *У древньому Любечі на Чернігівщині знайдено печеру...* („Україна молода”, 14.07.2009); *Інтерпретацією євангельських сюжетів не раз шокував сучасників* (заг.) („Гарт”, 18.09.2009); *Благодать – просто на стіні* (заг.). *На сільському клубі на Буковині з’явився образ Богоматері* („Україна молода”, 24.07.2009); *Дорога „туди”* (заг.). *Як підготуватися до „життя після життя”?* („Україна молода”, 15.07.2009); *Якби хтось показав, як зайти у Вічне Царство!* („Яготинські вісті”, 12.09.2008); *У Бога за пазухою* (заг.) *Серед священиків ...спалахнув корупційний скандал* („Україна молода”, 9.10.2009).

Іноді використовують трансформовані сполуки з релігійних текстів, щоб надати заголовку емоційно-експресивного забарвлення. Так, вислів зі „Господньої молитви” „Хліб наш насущний дай нам сьогодні” перефразовано. Пор.: *Дош наш насущний даждь нам...* (заг.) На Луганщині проблему питної води намагаються вирішити... з *Божою поміччю* („Україна молода”, 7.07.2009); А вислів Бог карає в інший варіант. *Народний варіант під назвою „Бозя карає”* (заг.). *Він узагалі не карає – караємо себе ми* („Дзеркало тижня”, 11.07.2009).

Спостерігаємо тенденцію до вживання конфесійної лексики в переносному значенні. Напр.: *У кабінеті начальника „іконостас” його портретів* („Газета по-українськи”, 11.03.2009); *Мій син – „чернець”, пішов у найми до багатіїв* („Високий Замок”, 12.04.2009).

За допомогою конфесійної лексики, ужитої в переносному значенні, автори прогнозують завершення невдалої роботи рад різних рівнів, напр.: *Нагадаємо, наш герой оголосив про передчасну кончину* колегіального законодавчого органу 9 жовтня минулого року („Дзеркало тижня”, 4.07.2009); *Охочі винищитися знають простий рецепт побудови кар’єри: підкажи новий спосіб „упокоїти” Раду і ти обласканий* („Дзеркало тижня”, 4.07.2009).

Конфесійна лексика та релігійні вислови в мові сучасної української періодики слугують засобом іронії, особливо в тематиці політичного життя. Напр.: *Збираючись зайти у церкву з кимось із „новоцерковних” політичних супутниць, намагайтеся прихопити з собою другу хустку, аби уникнути проблем* („Порадниця”, 18.08.08); *Ті політики, які не слухаються народ, потрапляє в рай, пекло чи якесь інше, визначене Богом місце?* („Порадниця”, 12.03.2008); *...лідер Партії Регіонів навіть „виліз” на амвон до іконостасу і застиг поряд зі священнослужителями...* („Україна молода”, 31.07.2009); *Втім, здається, християнські принципи перестають бути актуальними серед політичних „служителів віри”* („Україна молода”, 11.07.2009); *А „овразумленню” Віктора Миколайовича Маслака молебень не замовляли* („Україна молода”, 7.07.2009).

З іронією ставляться автори подекуди до служителів церков, використовуючи для цього лексему *пін*. Пор.: *І не погуби ті нас глазом гріх ради наших, – виводила в мікрофон четвірка різнокаліберних понів, – но пощади од смерті душі наша...* („Україна молода”, 11.07.2009); *Кінець діалектичного матеріалізму. Попи замість сантехніків* („Україна молода”, 7.07.2009). Цю тенденцію дослідники помічали здебільшого в художній літературі, де слово *пін* використовують передусім для вираження

несхвальності та іронічного ставлення до духовних пастирів [4, с. 22]. У мові періодики такі випадки іронії поодинокі. Журналісти досить обережно використовують конфесійну лексику як засіб глузування, висміювання, сатири тощо.

У газетних публікаціях простежуємо тенденцію до використання висловів і цитат із релігійних текстів, які слугують засобом привертання уваги читачів. Словосполучення конфесійного стилю, контрастуючи з нейтральними лексемами публіцистики, надають матеріалам експресивності та емоційності. Напр.: *кара Господня, визволи нас від лукавого, божья воля, Дякуйте Господу, добрий бо Він, бо навіки Милосердя Його* та ін. Пор.: *Куряв заявив, що блискавка, яка влучила в Червонія, – „кара Господня”* („Україна молода”, 11.07.2009); *Визволи нас від лукавого* (заг.). *І ми зробимо правильний вибір* („Україна молода”, 16.07.2009); *Ви знаєте, я світська людина сьогодні. Однак на все Божья воля, – заявив Петро Ющенко* („Дзеркало тижня”, 4.07.2009); *Сьогодні часто згадують Біблію: Дякуйте Господу, добрий бо Він, бо навіки Милосердя Його!* („Газета по-українськи”, 23.04.2008).

Конфесійна лексика на початку ХХІ ст. потрапила у назви творів, виставок, акцій тощо. Пор.: *Сам же Микола Ге мріяв завершити і видати серію із семи картин під спільною назвою „Страждання Христа”* („Гарт”, 18.09.2009); *...товариство „Просвіта” провело культурно-громадську акцію „Благословенні дії Івана Мазепи”* („Україна молода”, 3.07.2009).

Часто назви різних релігій, течій, конфесій та ін. подають аббревіатурами, що ускладнює сприйняття інформації, особливо для необізнаного в релігійній тематиці читача. Напр.: *УПЦ КП – Українська православна церква Київського патріархату; УПЦ МП – Українська православна церква Московського патріархату; УГКЦ – Українська Греко-католицька церква* та ін. Пор.: *Представники Рівненської єпархії УПЦ КП в офіційній заяві вказують, що з відлученими від церкви людьми спілкуватися не будуть і що церква своє соборне слово уже сказала* („Україна молода”, 9.10.2009).

Під дією позамовних чинників на початку ХХІ ст. в мові української періодики активізувалося вживання конфесійної лексики. Ці мовні одиниці представлені як в матеріалах релігійної тематики, так і в публікаціях суспільно-політичного життя. Найчастіше в мові періодики використовують назви богослужбових обрядів, загальнорелігійні найменування, назви на позначення конкретних релігійно-міфічних осіб та біблійних персонажів, а також назви церков, сучасних релігій та їхніх структурних підрозділів.

Конфесійна лексика в публіцистиці виконує інформаційну функцію, надає журналістським матеріалам „книжності”, зокрема урочистості й піднесеності.

Спостерігаємо тенденцію до вживання конфесійної лексики в переносному значенні, а також у заголовках як засіб привертання уваги споживачів інформації.

Частина релігійних назв утворює синонімічні ряди. Конфесійна лексика входить до активного словника не тільки релігійних друкованих засобів масової інформації, але й до масових видань.

Лексеми та вислови з біблійних розповідей уживають як в жанрах релігійної тематики, так і в суспільно-політичних матеріалах, що експресивізує публіцистичний стиль.

Подекуди конфесійні лексеми слугують засобами створення іронії, особливо щодо діяльності політичних діячів.

Література

1. Бібла С. В. Склад, джерела і шляхи формування української церковної термінології (назви церковних чинів та посад) : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. філол. наук. : спец. 10.02.01. / С. В. Бібла / НАН України. Ін-т укр. мови. — К., 1997. — 20 с.
2. Бочарова І. В. Лексико-семантичні та граматичні параметри назв релігійних свят у сучасній українській мові : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. філол. наук. : спец. 10.02.01. / І. В. Бочарова / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — К., 1999. — 17 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. — К. : ВТФ „Перун”, 2002. — 1440 с.
4. Ковтун А. А. Інноваційні процеси в українській церковно-релігійній лексиці (на матеріалі художньої прози ХХ ст.) : дис... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 / Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці, 2006. — 274 с.
5. Мальків П. В. Концептосфера БОГ в українській мовній картині світу: біблійний, фольклорний, словниково-діахронний дискурси : автореф. дис... д-ра філол. наук : спец. 10.02.01 / П. В. Мальків / НАН України; Інститут української мови. — К., 2008. — 36 с.
6. Осінчук Ю. В. Історія богослужбово-обрядової лексики української мови : автореф. дис... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 / Ю. В. Осінчук / НАН України; Інститут української мови. — К., 2008. — 20 с.
7. Піддубна Н. В. Формування номенклатури назв релігійних споруд в українській мові : автореф. дис. на

здоб. наук. ступ. канд. філол. наук. : спец. 10.02.01. / Н. В. Піддубна / Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Х., 2000. — 19 с.

8. Пуряєва Н. В. Українська церковно-обрядова термінологія / Н. В. Пуряєва // *Das Ukrainische als Kirchensprache* (українська мова в церквах). — Wien, 2005. — С. 353.

9. Пуряєва Н. В. Формування української церковно-обрядової термінології (назви богослужбових предметів) : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. філол. наук. : спец. 10.02.01 / НАН України. Ін-т укр. мови. — К., 2001. — 20 с.

10. Скаб М. В. Концептуалізація сакральної сфери в українській мові : дис... д-ра філол. наук : 10.02.01 / М. В. Скаб / Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. — К., 2009. — 620 с.

11. Стишов О. А. Українська лексика кінця XX століття (на матеріалі мови засобів масової інформації) : Монографія / О. А. Стишков. — К. : Вид. центр КНЛУ, 2003. — 388 с.

12. Шевченко Л. Л. Конфесійний стиль / Л. Л. Шевченко // Українська мова : Енциклопедія / [редкол. : Русанівський В. М. (співголова), Тараненко О. О. (співголова), Зяблюк М. П. та ін.]. — 3-ге вид., зі змін. і доп. — К. : Вид-во „Укр. енцикл.” ім. М.П. Бажана, 2007. — С. 284.